

Достава писмена у Закону о парничном поступку- анализа

Приликом следећих измена и допуна Закона о парничном поступку, које су планиране за 2017. годину, све заинтересоване стране су истицале значај који проблематика достављања писмена има на парнични поступак. У складу са тим, следеће измене Закона о парничном поступку ће, између осталог у вези са ефикасношћу поступка, бити фокусиране на ефикасније достављање писмена, а у складу са ЕУ стандардима и одлукама Европског суда за људска права.

Ова анализа ће се бавити регулисањем достављања писмена од стране Хрватске као суседне државе Републике Србије и најновијег члана ЕУ породице.

Хрватска

Правни појам “достава писмена” у пракси значи да се писмена у грађанским и привредним стварима морају доставити свим странкама у поступку.

Уредбом о уредском пословању (Народне новине, број 7/09; даље у тексту: Уредба), прописано је да је писмено поднесак или акт.

- поднесак је писмено којим странка покреће поступак, допуњује, мења свој захтев односно друго потраживање или од истог одустаје.

Чланом 14. Закона о парничном поступку (Народне новине, број 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 и 89/14; даље у тексту: ЗПП) прописано је да ако за поједине радње није законом одређен облик у коме се могу предузети, странке предузимају парничне радње у писаном облику изван рочишта (поднесци) или усмено на рочишту.

Чланом 106. ЗПП-а прописано је да се поднесци - тужба, одговор на тужбу, правни лекови и друге изјаве, предлози и саопштења која се дају ван расправе подносе у писаном облику.

Дакле, поднесци су писмена којима странке и остали учесници у поступку предузимају процесне радње.

- акт је писмено којим тело одлучује о предмету поступка, одговара на поднесак странке, одређује, прекида или завршава неку службену радњу те обавља службено дописивање с другим телима односно правним особама које имају јавна овлашћења.

Достава одређена законом је прописана активност надлежних тела и особа усмерена на то да се адресатима пружи могућност да сазнају за садржај писмена која им се упућују. То је битно из разлога што ако је пропуштањем доставе некој странци онемогућено да

расправља, то представља апсолутно битну повреду одредаба парничног поступка због које се могу подносити и ванредни правни лекови.

Службено достављање писмена

Лично се достављају тужба, платни налог, пресуда и остале судске одлуке против којих је допуштена посебна жалба те правни лек, а остала писмена кад то закон одређује или кад суд сматра да је због приложених исправа у изворнику или због другог разлога потребна већа опрезност (члан 142. став 1. ЗПП-а).

Одговорност за доставу писмена

Чланом 133. став 1. ЗПП-а прописан је начин доставе писмена на начин да се писмена достављају преко поште или преко одређеног судског службеника, односно судског намештеника, преко надлежног тела управе, преко јавног бележника или непосредно у суду односно електронским путем у складу с посебним законом.

Чланом 133.а ЗПП-а прописано је да на захтев странке која изјави да је спремна сносити трошкове тиме изазване, суд може решењем против кога није допуштена жалба одредити да се достава некога писмена повери јавном бележнику.

Чланом 133.б ЗПП-а прописано је да ако се тужени пре подношења тужбе суду у писаном споразуму склопљеном са тужиоцем сагласио да му се достава у споровима на које се споразум односи обавља на одређеној адреси у Републици Хрватској или преко одређене особе у Републици Хрватској, тужба и друга писмена у поступку туженом ће се, на предлог тужиоца, достављати на тој адреси или тој особи. Ако се достава није могла обавити, суд ће одредити да се даље достављање туженом обавља стављањем писмена на огласну таблу суда.

Чланом 133.ц ЗПП-а прописано је да ако се странке са тиме сагласе током поступка, суд ће одлучити да оне непосредно упућују једна другој поднеске и друга писмена, и то препоручено преко поште уз повратницу. Ако је која од странака правно лице или физичка особа са регистрованом делатношћу, писмена јој се могу предати непосредно у њеном седишту уз потврду о преузимању пошиљке овером њеним печатом. У парници у којој обе странке заступају адокати или државни адвокати суд може одредити да заступници странака непосредно упућују поднеске једни другима – поштом уз повратницу или да их непосредно предају канцеларији, односно писарници.

Чланом 134.а прописано је да ако правном лицу које је уписано у одређени судски или други уписник достава на адресу наведену у тужби не успе, достава ће се обавити на адресу седишта тог лица уписану у уписнику. Ако достава не успе ни на тој адреси, обавиће се стављањем писмена на огласну таблу суда. Наведено се примењују и на физичка лица која обављају одређену регистровану делатност (предузетници, јавни бележници, адвокати, лекари и др.) када се тим особама достава обавља у вези с том делатношћу.

Чланом 134.6 ЗПП-а прописано је да ако се одређеним лицима, на темељу њиховог захтева и одобрења председника суда, достава обавља у суду, писмена која им упућује суд полагају се за њих у посебне сандучиће у за то одређеној просторији суда. Доставу обавља службена особа суда. Председник суда може решењем донесеним у управном поступку одредити да сви адвокати који имају писарницу на подручју тога суда, јавни бележници који имају седиште на подручју тог суда и одређена правна лица која имају седиште на подручју тог суда, судска писмена примају преко наведених сандучића.

Чланом 135. ЗПП-а прописано је да се војним лицимаа, припадницима редарствене службе и делатницима копненог, речног, поморског и ваздушног промета позив доставља преко њиховог заповедништва односно непосредног заповедника, а према потреби могу им се на тај начин достављати и остала писмена.

Чланом 136. ЗПП-а прописано је да кад доставу треба извршити лицима или установама у иностранству или странцима, који уживају право имунитета, достава ће се обавити дипломатским путем, ако у међународном уговору или у ЗПП-у (члан 146.) није другачије одређено. Ако се достава писмена има обавити држављанима Републике Хрватске у иностранству, то се може учинити преко надлежног конзуларног представника или дипломатског представника Републике Хрватске који обавља конзуларне послове у тој страни држави. Таква достава правоваљана је само ако особа којој се писмено доставља пристане да га прими.

Чланом 137. ЗПП-а прописано је да се особама лишеним слободе достава обавља преко управе затвора, казнено-поправне установе.

У одређеним се случајевима особама из чланова 141 и 142. ЗПП-а (физичка особа која не обавља регистровану делатност те физичка особа која обавља регистровану делатност у споровима који се не тичу те делатности) поновна достава може обавити стављањем писмена на огласну таблу суда.

Тражење адресе

Ако се адреса особе којој се достава треба обавити и која је наведена у захтеву надлежног иностраног тела у међувремену променила те достава није успела из тог разлога, хрватски суд је обавезан, према одредби чл. 143. Закона о парничном поступку, изнова покушати обавити доставу на адреси пребивалишта у Републици Хрватској према подацима о пребивалишту за ту особу који ће се прибавити из евиденција Министарства унутрашњих послова Републике Хрватске.

Од полицијске управе се, уз прилог доказа о постојању правног интереса, може затражити податак о пребивалишту или боравишту особе којој је потребно извршити доставу у парничном поступку.

Електронска достава писмена (достава судских или вансудских писмена електронском комуникацијом на даљину, нпр. е-поштом, сигурном интернетском апликацијом, факсом, смс-ом итд.)

Достава телефоном, телефаксом или електронском поштом је дозвољена у случајевима прописаним ЗПП-ом (обавештење другостепеног суда првостепеном суду о томе да ли је већ одлучено поводом жалбе те обавештење првостепеног суда другостепеном суду да је дошло до повлачења тужбе или да странке намеравају склопити судску нагодбу).

Чланом 495. ЗПП-а прописано је да се у хитним случајевима рочиште може заказати телефоном, телеграмом, електронским путем у складу са посебним законом или на други одговарајући начин. О томе ће се саставити службена белешка, ако о заказивању рочишта, с обзиром на то како је обављено, нема другог писаног доказа.

Чланом 507. прописано је да обрасци према Уредби бр. 861/2007. и други захтеви или изјаве могу бити поднесене као поднесци телефаксом или електронским путем.

Начелно је члановима 492.а, 492.б и 492.ц. прописан начин и правила доставе поднесака електронским путем у поступку пред привредним судовима. Предуслов за примену електронског облика комуницирања је да се садржај и облик обрасца те претпоставке за подношење поднесака у електронском облику, облике записа поднесака у електронском облику (формате) те организацију и деловање информацијског састава пропишу правилником.

„Непрописна” достава

Чланом 142. ЗПП-а прописано је да ако се особа којој се писмено мора лично доставити не затекне тамо где се достава према подацима из тужбе, односно списка има обавити, достављач ће се обавестити кад би и на којем месту могао ту особу затећи и оставити јој код једне од особа наведених у ЗПП-у писано обавештење да ради примања писмена буде у одређени дан и сат у свом стану односно на своме радном месту. Ако и након тога достављач не затекне особу којој се писмено има доставити, поступиће се према одредбама чланка 141. ЗПП-а, на који начин је достава обављена.

У односу на наведено, у пракси се примењује члан 37. Закона о поштанским услугама (Народне новине, број 144/12 и 153/13), којим је прописано да се поштанске пошиљке, осим обичних поштанских пошиљака, уручују лично примаоцу, законском заступнику или опуномоћеној особи. Изузетно, ако поштанску пошиљку није могуће уручити наведеним особама, пошиљка се уручује одраслом члану породице, особи стално запосленој у кући или пословној просторији примаоца, или овлашћеном лицу у пословној просторији правног или физичког лица где је прималац стално запослен. Ако уручење није могуће на наведени начин, примаоцу се у писму оставља обавештење са знаком рока и места преузимања пошиљке. У пракси, пошта остави обавештење да се пошиљка може преузети у надлежној пошти у року од пет дана од дана остављања обавештења. Ако прималац у наведеном року не преузме пошиљку, давалац услуга пошиљку враћа пошиљаоцу.

Крајња инстанца доставе је достава писмена објавом на огласној табли суда (чланак 133.б, 134.а, 134.б, 143., 144. ЗПП-а).

Ако се примењују друге методе доставе, сматра се да су документи достављени даном предаје адресату, односно особи којој се може обавити достава за адресата или у случају доставе оглашавањем на огласној табли, истеком осмог дана од дана објаве на огласној табли.

Чланом 37. Закона о поштанским услугама (Народне новине, број 144/12 и 153/13) прописано је да се поштанске пошиљке, осим обичних поштанских пошиљака, уручују лично примаоцу, законском заступнику или опуномоћеној особи. Изузетно, ако поштанску пошиљку није могуће уручити наведеним особама, пошиљка се уручује одраслом члану породице, особи стално запосленој у породици или пословној просторији примаоца, или овлашћеној особи у пословној просторији правног или физичког лица где је прималац стално запослен. Ако уручење није могуће на наведени начин, примаоцу се у писму оставља обавештење са знаком рока и места преузимања пошиљке. Ако прималац у наведеном року не преузме пошиљку, давалац услуга пошиљку враћа пошиљаоцу.

Одређеним особама, на основу њиховог захтева и одобрења председника суда, достава се обавља у суду на начин да се писмена која им упућује суд полажу за њих у посебне сандучиће у за то одређеној просторији суда. Доставу обавља службена особа суда. Председник суда може решењем донетим у управном поступку одредити да сви адвокати који имају писарницу на подручју тога суда, јавни бележници који имају седиште на подручју тога суда и одређена правна лица која имају седиште на подручју тог суда, судска писмена примају преко наведених сандучића. У том случају наведене особе дужне су писмено преузети у року од осам дана. Ако писмено не буде подигнуто у том року, достава ће се обавити стављањем писмена на огласну таблу суда. Сматраће се да је достава обављена истеком осмог дана од дана стављања писмена на огласну таблу суда.

Ако прималац одбије да потпише доставницу, достављач ће то забележити на доставници и исписати словима дан предаје, и тиме се сматра да је достава обављена (члан 149. став 3. ЗПП-а).

Писани доказ о достави писмена

Чланом 149. ЗПП-а прописано је да потврду о обављеној достави (доставницу) потписује прималац, који ће на њој написати датум пријема. Ако се достава обавља државном телу, правном лицу или физичким лицима које обављају регистровану делатност, прималац је дужан уз потпис отиснути и печат или штамбиљ тог тела односно особе. Достављач је дужан назначити на доставници зашто приликом доставе тим лицима печат или штамбиљ није отиснут. Ако је прималац неписмен или није у стању потписати се, достављач ће исписати његово име и презиме и словима дан

пријема те ставити напомену зашто прималац није ставио свој потпис. Ако прималац одбије потписати доставницу, достављач ће то забележити на доставници и исписати словима дан предаје, и тиме се сматра да је достава обављена. Ако је достава обављена према одредби члана 142. став 2. ЗПП-а, на доставници ће се поред потврде о пријему писмена назначити да је претходило писано обавештење. Кад је према одредбама овог Закона писмено предато другој особи, а не оној којој се писмено имало доставити, на доставници ће достављач назначити однос те две особе. Ако доставу не обавља државном телу или правном лицу, достављач ће од особе којој писмено предаје, а коју лично не познаје, затражити да докаже своју истоветност. Достављач ће на доставници уписати име и презиме особе којој је писмено предао те назначити да особу којој је писмено предао лично познаје, односно број исправе на основу које је утврдио њену истоветност и ко ју је издао. Достављач који није јавни бележник дужан је читљиво означити на доставници своје име и презиме те својство, а затим је лично потписати. Ако је то потребно, достављач ће о достави саставити посебан записник и приложити га уз доставницу. Ако је на доставници нетачно назначен датум доставе, сматраће се да је достава обављена оног дана кад је писмено предато. Ако је доставница нестала, достава се може доказивати и на други начин.

Чланом 133.а. став 3. и 4. ЗПП-а прописано је да ће о пријему писмена ради доставе и о радњама предузетим ради доставе јавни бележник саставити записнике. Оверени препис записника о пријему писмена ради доставе те потврду о обављеној достави заједно с овереним преписом записника о достави, односно недостављено писмено заједно с овереним преписом записника о предузетим радњама јавни бележник доставиће без одлагања непосредно суду.

Трошкови доставе писмена

Чланом 63. Уредбе прописано је да се трошкови отпреме поште обрачунавају и евидентирају на начин утврђен општим актима поштанске службе.

Чланом 133.а. став 5., 6. и 7. ЗПП-а прописано је да трошкове изазване јавнобележничком доставом странка непосредно подмирује јавном бележнику. Јавни бележник коме нису предујмљена средства за покриће трошкова доставе није дужан доставу обавити, о чему ће јавни бележник саставити записник и о томе непосредно обавестити суд. На радње предузете у вези са доставом преко јавних бележника странке не плаћају јавнобележничке трошкове. Трошкови доставе путем јавнога бележника улазе у парничне трошкове, ако суд оцени да су они били нужни. Награда и накнада трошкова јавног бележника за обављање службених јавнобележничких радњи одређена је Правилником о привременој јавнобележничкој тарифи (Народне новине, број 97/01 и 115/12).

Чланом 146. став 5. ЗПП-а прописано је да средства за покриће трошкова постављања и рада заступника туженог за примање писмена дужан предујмити тужилац на основу решења суда против кога није допуштена посебна жалба. Ако тужилац не предујми та средства у року који је суд одредио у свом решењу, суд ће тужбу одбацити.

У односу на трошкове доставе путем одређеног службеника суда, у пракси се трошкови наведене доставе предумљују у износу који одреди суд. Законско утемељење наведене праксе налази се у одредби члана 49. Судског пословника (Народне новине 35/15), којим је прописано да се изван судске зграде могу обављати само оне службене радње које су на основу законских прописа потребне за решавање појединих предмета и члана 50. истог закона, којим је прописано да се накнада трошкова за вансудско пословање обавља по посебним прописима те да се вансудско пословање одређено на захтев и трошак странке може по правилу спровести након што странка положи у суд одређену своту новца за ту сврху (предујам).